

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om sponsoratet her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AXEL KJERULF

DET GAMLE APOTEK
I HELSINGØR

BOGHALLEN
KØBENHAVN 1951

**DET GAMLE APOTEK
I HELSINGØR**

AXEL KJERULF

DET GAMLE APOTEK
I HELSINGØR

Tegninger af
HENNING KOPPEL

BOGHALLEN
KØBENHAVN 1951

EKSPRESSEN stempler nordpå op ad Kystbanen. Den sidste kurve rundes med et elegant sving, man hældes kælent op mod kupéens side og ser ud over sundet med den helt nære svenskekyst — nu er man der straks. Farten sagtner, toget glider støjløst og skinneglat ind på Helsingør jernbanestation, hvor det standser med et bremse-støn og dampen hvæsende ud af kæmpe-lokomotivets næsebor . . . lige foran muren til et *renæssanceslot!* Det med slottet opdages nu først senere, når man skal hjem igen, for set ved ankomsten ligner stationen nogenlunde det, den skal: en banegård. Men udefra, fra havnepladsen, tårner den sig op, pompøs og anmassende, som et mindre Frederiksborg eller et mere klodset Rosenborg.

I sig selv er det et flot og ganske nobelt stykke imitationsarkitektur i Christian IV's hollandske stil, men en komplet urimelig bygning, rejst for statsbanerne af arkitekterne *N. P. C. Holsøe* og *H. Wenck* i 90'ernes begyndelse, altså i en periode, hvor det var mindre væsentligt, om et hus egnede sig til formålet, bare det tog sig ud. Det gjaldt om at *synes* noget, ikke om »at være eller ikke være« — og det endda i Hamlets og Kronborgs by!

Mon ikke de ellers så fortræffelige arkitekter har været bange for, at en almindelig banegård skulle falde igennem i konkurrencen med det fatalt skønne og imponerende Kronborg, — og så har de bygget deres jernbaneslot. Så krøllet tænkte man nemlig for blot 60 år siden i klunkernes og viftepalmernes tid. Man tænkte kunstnerisk i »historie« uden at forstå, hvor ussel man netop forrådte det historiske, det ægte udtryk for enhver tids skaben. Men 90'erne *havde* ingen stil, »stilen« var selve det stilløse, det eneste saliggørende var den usalige imitation.

Der var også noget andet, der gjorde sig gældende. Statsbanernes daværende generaldirektør, den myndige og selvbevidste, allerede 60-årige *I. W. Tegner*, var barnefødt i Helsingør. Gennem flere generationer havde hans forfædre været kæmnere og købmænd og ejere af »Hollandske Mølle« i sundtoldens by. Hvad var da rimeligere end at han, statsbanernes øverste chef og den egentlige byherre, nu sørgede for, at hans slægts- og fødeby fik landets flotteste banegård. At den pralende jernbanestation passede så slet som muligt til den gamle, fornemt-borgerlige by, havde hverken han eller andre øje for.

Nu kan de fleste vel se det. Men det er med mennesker som med bygninger, de kan være så »forkerte« de være vil, har man oplevet dem på en særlig måde, kan man komme til at holde af dem — trods alt. Man skal altså have sine personlige grunde for at betragte »stations-slottet« i Helsingør fra en forskønnende synsvinkel. I slutningen af 90'erne var jeg skolekammerat og ven med Tegnens yngste søn og kom derfor ofte i hans hjem. Generaldirektøren havde sin embedsbolig i København i en gammel vedbendbehængt villa, der lå i Bernstorffsgade, omtrent hvor Nimb nu ligger, med en dejlig have som en lille del af Tivoli bag den gamle Bazarbygning. Op til

villaen lå cyklebanen, hvor *Thorvald Ellegaard* vandt sine første sejre. Det var den rene idyl midt i København, endnu var Hovedbanegården ikke bygget, ejheller Posthuset, det hele henlå som tømmerpladser og byggetomter, alene med Panoptikon og den gamle Bræddehytte ud mod Vesterbros Passage.

Det var et højt kultiveret embedsmandshjem, hvor den fine hjertelighed og pertentlige omgangstone ingenlunde lagde nogen dæmper på de gyldentlyse døtres og de næsten hvidblonde sønners livlighed. Altid venligt smilende var husfruen, født Drejer, i sin stilfulde elskelighed, mens den tilknappe, fåmælte generaldirektør, der selv i civilt tøj så ud, som om han var i uniform med kommandørkors og det hele, på samme gang udstrålede autoritet og velvilje.

Vi havde det dejligt, vi to halvvoxne knægte, *jeg* rådede qua min far over teaterbilletter, og *han* over de til generaldirektørens husstand hørende jernbanefrikort, der gav uindskrænket adgang til rejser på første klasse over hele landet. Om lørdagen stormede vi teatrene, hver ferie- eller fridag rejste vi, jo længere, jo bedre. Dengang fandtes også anden og tredie klasse, så første klasse *var* virkelig første klasse, noget ganske eksklusivt, som kun grever og baroner, de rigeste matadorer, ministre og andre herligheder kunne tillade sig. Jeg burde måske genere mig lidt over for min senere radikal-demokratiske indstilling, men kan umuligt benægte vor aristokratiske drengøvigtighed, når vi tog de fornemme, næsten altid tomme, højrrøde plysses-kupéer i besiddelse, og hilstes med stram honnør af jernbanepersonalet ved forevisningen af generaldirektørens private sorte læderkort.

Vor favorittur gik til Helsingør, mest fordi Tegner her disponerede over en lejlighed på to store flotte værelser på første sal i den nye stationsbygning. Der var en salon og et sovevæ-

relse med to altid opredte senge, begge værelser med store vinduer i facaden ud mod havnen og sundet. Dette lille apartement stod alene til rådighed for generaldirektøren, som ofte tilbragte flere dage her med sin frue. Når han stod der ved vinduet og så ud over sin fødeby, der ligesom var sunket lidt sammen i mindet om den svundne storhedstid, har han vel først rigtig følt stoltheden over selv at være nået op på toppen. Og mon der ikke har rørt sig noget i hans bryst — dér, hvor kommandørkorset plejede at hænge?

Vi to drenge fik nu og da lov til at tage »på skovtur« til Helsingør og spise vor medbragte mad i lejligheden på stationen, dog med strengt påbud om aldrig at overnatte, men vende hjem inden aften. At tilladelsen så ofte blev givet, borger for, at vi ikke misbrugte tilliden, men virkelig opførte os som to pæne små generaldirektører. Her på disse ture er da billedet blevet indprentet af sundet og svenskekysten derovre med »Kärnan« — af det nære, så skønne Kronborg — og af den gamle by Helsingør, der skulle komme til at rumme så mange minder fra de unge år.

I store træk ligner Helsingør sig selv, skønt det ligestraks kan være svært nok at fastholde billedet fra dengang. Man går ned ad trapperne i den stenkolde, lidt skumle banegårdshal, og standser så uvilkaarligt ligesom tøvende et øjeblik på tærsklen til havnepladsen udenfor. Måske er det blot det stærke lys og det friske pust fra sundet, der slår en i møde, eller også er det en fornemmelse af, at Helsingør ikke er en station på vejen. Man er nået til en grænse, hvor landet hører op og vandet begynder. Man er simpelthen stået af, fordi jernbanelinjen ender her.

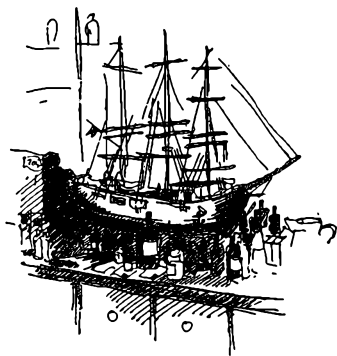
Helsingør har placeret sig som en selvfølgelighed. Derfor hviler den i sig selv. Netop hviler. Og det ganske uafhængigt

af, om der er nok så meget liv på havnepladsen, hvor folk med børn og bagage skynder sig afsted til Hornbæktoget til venstre eller Helsingborgfærgen ligefor. Det er bare passanter, som ikke vil Helsingør noget, og som aldeles ikke anfægter byens ro. Denne gamle by, der har erfaringens besindelse og er overlegen som den, der har kendt bedre dage, men stadig er velkonserveret og klarer sig trods alt. Lidt reserveret af holdning, præget af mange generationers forfinede borgerskab, lige langt fra stationsby-opkomlingens billige amerikanisme som fra den historisk »interessante« småstads søvnige turistidyl. Og dog er Helsingør rigere på minder end de fleste andre danske byer, middelalderhuse, renæssance-bygninger, patricier-palæer fra sundtoldens velmagtsdage. Men den er på samme tid åben og frisk, driftig og livlig på en egen uforhastet måde. Helsingør er det nordsjællandske ferielands hovedstad med kystvillaer og »Marienlyst« derude, og den er arbejdets by med et mylder af forretninger og skibsværftet herinde ved havnen. Med alle sine kontraster er Helsingør en helhed, som intet synes at kunne splitte, end ikke »Kong Peder«, den forhenværende borgmesters alt for nidkære foretagsomhed, der velsignede Grønnehave med det folkeligt-forfærdelige »Kronborg Havbad«, og fik rejst en sådan misforståelse som *Rudolph Tegners* bronzegruppe »Herakles med Hydraen« på havnepladsen. Galt var det med den gamle generaldirektørs renæssance-jernbanestation, men det er mangefold værre med hans billedhuggerbrorsøns slangeforvredne monument-monstrum, i folkemunde kaldet »Støv-sugerne«.

Man skynder sig at se den anden vej — og se, Kronborg derude på pynten. Det *skulle* nu have ligget mere frit, ikke så pågående nær skibsværftet, hvis fine kran-silhuetter er en skønhed for sig, bare de ikke ragede lige op i slottets irgrønne kob-

bertage. Så fanges øjet af Strandgades husrække, det ene gamle, gediegne og fornemme borgerbo efter det andet, de fleste i barok og empire, enkelte med mure og gavle helt fra den sene middelalder og renæssancen. Nu ligger hele Strandgade åben ned til havnen, efter at *Jernbanehotellet* brændte i 1938, og derefter husene på linje med det blev revet ned. Var det nu også nødvendigt? Jernbanehotellet var ganske vist ikke nogen pryde, så velplaceret det end var, men der var gode og kønne gamle huse blandt de andre, særlig da den firkantede blok med den karakteristiske gæstgivergård »*Skibet*«, der lå på hjørnet ud mod havnepladsen. Lad så være, at det klemte Strandgadehusene inde og næsten skjulte *Det gamle Apotek*, så kun lidt af Brostræde-bygningen med apotekerens hjørnevindue og apotekets indgang kiggede frem, det var dog netop på *den* måde, med det snævre og kringelkrogede, at det gamle Helsingør åbenbarede sig, straks man kom ud fra jernbanestationen.

Det gamle Apotek, det er ikke blot en del af Helsingørs historie, det er også en historie for sig, og den begynder langt tilbage i tiden.

Peiter Pesters bod og Jens Kruses gård

Det gamle Apotek er meget gammelt, omtrent sine 400 år, og har ligget her i al denne tid på samme sted i *Strandgade* mellem de to morsomme gamle gyder *Brostræde* og *Færgestræde*, der er så smalle, at man næsten kan række fra væg til væg. Apoteket består nu af to sammenbyggede gårde, den ældste, der ligger på hjørnet af *Færgestræde*, er endda helt fra omkring år 1500, altså fra kong Hans' tid. Det er i dette hus, vi finder den første Helsingør-apoteker *Peiter Pester*, som 1577 fik privilegium af Frederik II til at have sin »bod« her, d. v. s. apotek med tilhørende vinstue. Huset er naturligvis undergået store forandringer i årenes løb, men ud mod *Færgestræde* ses endnu resterne af den oprindelige bygning, en karakteristisk, kamtakket, med blændinger forsynet gavl i røde munkesten, hvis gotiske stil minder om de andre velbevarede sen-middelalderminder i Helsingør: Karmeliterklostret, St. Mariæ og St. Olai kirker. Krøniken vil vide, at der oprindeligt også har været et kloster her, endnu før der var apotek, og naturligvis spøger de hensmuldrede nonners og munkes udødelige sjæle mellem de ældgamle mure. Mere troligt er det, at den bastante hollænderinde, mor *Sigbrit*, der styrede sundtolden for

Kristian II, har haft sin gang her, og hendes datter, kongens elskede *Dyveke*, som siges at ligge begravet under Karmeliterklostret ved St. Mariæ kirke. Men Peiter Pester er i hvert fald historisk såvel som den »bod«, salig Frederik II betænkte ham med »menige byens indbyggere saa wel som fremmede, thiid hender att komme, thill gafn och bedste«. Det var netop på den tid, majestæten byggede *Kronborg* og gerne ville ophjælpe Helsingør; den vinglade konge har nok heller ikke nægtet sig selv et bæger i apotekergården. Og *Shakespeare* — hvis han har været i Helsingør med de engelske komedianter i 1586, hvad ingen véd, men meget taler for, så har *han* også nok pokuleret i Peiter Pesters bod.

Jovist spørger det i Det gamle Apotek, man påstår også, at nogle af de gamle apotekere »går igen«, Lübeckeren *Frantz Peckel*, som under pesten i 1711 dyrkede lægeurter i haven bag apoteket og dermed kurerede folk, og *Hans von Holten*, der gik fallit i slutningen af det 18. årh. Så klarede *Steenberg*'erne sig bedre, som i tre generationer gennem de næste hundrede år styrede Det gamle Apotek. Disse udmærkede og dygtige mænd indtog en fremskudt plads i det Helsingørske borgerskab og bragte apoteket stor anseelse. Den mellemste af dynastiet, *Schack Aug. Steenberg*, var en lille ivrig mand af højst original støbning. Han havde en mani for at

*Det gamle apotek på hjørnet
af Brostræde*

samle på alle mulige mærkværdigheder, anskaffede sig bl. a. et helt menageri, en bjørneunge, en polarræv og en abe, og anbragte dem i Færgestræde, som han betragtede som en slags baggård til apoteket, lukket af med porte både ud til Stengade og Strandgade. Det tog dog en ende med forskrækkelse, da aben en dag fik fat på en barberkniv, der lå i et åbentstående vindue, og under forsøget på at barbere sig, som den havde set apotekeren gøre, skar halsen over på sig selv. Det var nu ikke den eneste blodige begivenhed, der var foregået i Færgestræde, helt i gammel tid skal en vægter være blevet myrdet her, hvorpå han — efter pålidelige folks udsagn — hver midnat på slaget tolv vandrer gennem strædet med sine tunge jernbeslagne støvler, morgenstjernen i den højre hånd og sit afhuggede hoved under venstre arm.

Den sidste af Steenberg'erne var endnu med i den »florissante handelsperiode«, men så kom sundtoldens ophævelse i 1857 og dermed en nedgang, der ramte ham økonomisk. Han solgte derfor apoteket i midten af 80'erne til apoteker *Johan Rink*.

Med *Johan Rink* begyndte en ny og blomstrende tid for Det gamle Apotek, der fik ry som et af landets fineste og bedst ledede apoteker. Men pladsen følte snart noget trang i den gamle apotekergård på hjørnet af Færgestræde, og han så sig om efter mu-

ligheder for at udvide. Naboejendommen på hjørnet af Brostræde, rådmand *Jens Kruses gård*, var — som murankrene på facaden viser — opført 1642, altså et halvandet hundrede år tidligere end apoteket, og havde lige siden været beboet af skiftende rådmænd. Nu i 80'erne var den lejet ud, førstesalen til bolig for en toldembedsmand, mens der i en høj stuebutik var skibsprovianteringsforretning. Først udvidede *Rink* sin privatlejlighed ved at slå førstesalene i de to huse sammen, da toldembedsmanden døde, men der gik endnu nogle år, før han kunne få skibsprovianteringshandleren ud, hvorpå han købte ejendommen og i 1902 udvidede apoteket, som nu strakte sig over stueetagen i begge huse og fik hovedindgang nærmest Brostræde. Ved ombygningen blev den tidligere port i *Jens Kruses gård* omdannet til et halvrundt vindue ind til apoteket, stadig bevaret som en portbue med en løvemaske foroven. Apoteker *Rink* lod begge husene, der nu var slået sammen, male gule med grønne vinduesrammer og skodder, sådan som det ses den dag i dag. Det gamle Apotek var blevet forynget, men på en sådan måde, at det pyntelige præg kun yderligere understreger de gamle huses patina.

Jens Kruses gård er mindst lige så eventyrlig som det noget ældre nabohus, en labyrint af trapper og svalegange, kamre og krinkelkroge. Ligesom den

ældste apotekerfløj vender ud til Færgestræde, ligger Jens Kruses sidebygning ud til det ikke mindre snurrige Brostræde, begge de gamle bindingsværkslænger indklammer et kuriøst og malerisk gårdinteriør med spidse, røde tage, et ud og ind med knæk og vinkler, mærkelige porte, små mystiske døre og vinduer, en idyl, hvor minder om middelalder, rokokko og empire trænges om at danne en helhed af uforlignelig hygge og skønhed.

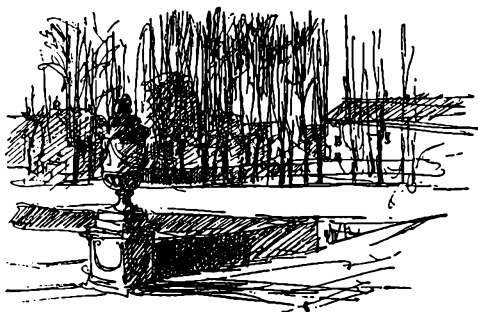
I disse sidefløje ud til gårdene ligger apotekets sove- og gæsteværelser, små morsomme, mærkelige kamre og store, statelige værelser, men man skal være godt kendt med lokaliteterne for at finde frem til dem ad snævre gange, med pludselig to trin op, eller tre trin ned, rundt om et hjørne og så lige ud og til siden. I gårdhjørnet af det gamle hus er apotekets spisestue, forholdsvis lille, og så har den dog rummet så mange gæster. Ud mod Strandgade ligger i det lavere, ældste hus en stor to-fags og en mindre et-fags stue, oprindelig apotekerens vintersoveværelse og kabinet, hvor *Drachmann* residerede, når han var gæst på apoteket — gennem entréen kommer man et par trin op til Jens Kruses hus med en meget stor aflang forstue ud til gården, og den fire-fags dagligstue til Strandgade, to sammenslåede rum, hvor hjørnestuen yderligere har et vindue til Brostræde. Der er en egen stemning over disse stuer med

mahognimøblerne fra sundtoldens tid, gamle kobberstik og malerier på væggene — så hyggeligt hjemligt, så fornemt og borgerligt på samme gang. Alene forhøjningen med en lille balustrade om i det retvinklede hjørne med de to vinduer, et mod Brostræde, et mod Strandgade, hvorfra man ser hele havnen og pladsen foran stationen. Jeg har talt med min gode veninde, *Eva Drachmann*, digterens ældste datter, om den særegne atmosfære i disse stuer, hvor også hun i sin tid kom så meget. Og hun siger: »Hvor var der lunt og fortroligt — spinkle empiremøbler med hestehårsbetræk, hyggelige kroge, overraskende hjørner, og alle vegne en god siddeplads, hvor man kunne dumpe ned og få en hyggelig snak. Og så havde det hele hjem sin egen duft, der følte som noget på én gang gammelkendt og forbløffende. Det varede lidt, før man opdagede apotekets hemmelighed. I alle skabe og skuffer — ja, ned mellem betræk og træværk — var strøet tongabønner, fint stødt til pulver i en af de store malm-mortere nede i materialkamrene. Det gamle apoteks duft var det hyggeligste, man kan forestille sig. Man kom til at holde af huset i samme nu, man kom ind ad døren. Duften mindede om hyacinter, lavendler, skovmærker og krydderiskab — —.«

Men også nede i selve apoteket skabte *Rink* noget særpræget, sådan som det nu gennem mange år er

kendt af de utallige, der har haft ærinde der. Skibsmodellerne under loftet, sære mystiske retorter og digler, mærkelige udstoppede fisk og krybdyr, billeder på væggene af gamle Helsingør'ske fartøjer, altsammen minder om svundne tider, guldmageriets, englefedtets og krokodillebalsamens rørende og naive dage. I krogen en gammel »Bornholmer«, på skranken en mægtig malm-morter, støbt 1617, højt på et skab en buste af *Frederik V*, efter hvis dronning *Juliane Marie* slottet *Marienlyst* er opkaldt.

Endnu den dag i dag står de gamle stuer urørte som i Joh. Rinks tid, pietetsfuldt værnet af hans søn og efterfølger, apoteker *Gustav Rink*, og efter hans død af hans enke fru *Ribera Rink*, der nu bebor det gamle apotekerkjem. Selve apoteket er på samme måde bevaret i hele sin gamle karakteristiske form, også efter at det er overtaget af den nuværende apoteker, frk. *Ingeborg Christiansen*.

Gode gamle apoteker

Johan Rink

Apoteker *Johan Rink*, som i 1884 købte og overtog Det gamle Apotek i Helsingør, kom fra Kolding, hvor han i elleve år havde drevet Løveapoteket. Han var født 1848 i København, eller rettere i det dengang landlige opland til København, hvor hans far ejede gården »*Lykkesholm*«, ikke den, som Lykkesholms Allé på Frederiksberg er opkaldt efter, men en mindre gård af samme navn, der lå — og hvis beboelseshus endnu ligger — på den nuværende Femte Juni-Plads. Slægten *Rink* stammer fra Holsten, moderen, født *Hedde*, fra Ditmarsken, endda var familierne flere gange indgiftede — apotekerens far var således gift med sin kusine —, så det var ikke for intet, at sønnen med den store, lidt tunge og duknakkede skikkelse blev af samme stille, fåmælte og egensindige Ditmarsker-type, som Gustav Frensen har skildret i sin Jørn Uhl-roman. Rink blev student fra Herlufsholm, blev så farmaceut, fik apoteket i Kolding og giftede sig. En medvirkende årsag til, at Johan Rink — 36 år gammel — brød op herfra og tog til Helsingør, var en forandring i hans familieforhold, idet han, uden lovformeligt at ophæve sit ægteskab, fra nu af levede skilt fra sin hustru.

Det var da næstendels som ungarl påny, at *Rink* rykkede ind på Det gamle Apotek i Helsingør. For os, der kun har kendt ham i denne periode, falder det så naturligt at se ham koneløs, for ikke at sige mageløs, for det var han også i dobbelt forstand. Ja, man kan vanskeligt tænke sig ham anderledes end som ene-herre i sit eget hus, en vennesæl vært med stor stilfærdighed og en pondus af lun værdighed. Sådan har han utvivlsomt været helt fra de unge år, altså aldrig udpræget ung, og derfor blev han vel også så meget langsommere rigtig gammel. Selv op i årene bevarede Rink den særprægede mørkegrå påklædning, han én gang for alle havde anlagt, antagelig allerede i sin studentertid, en ejendommelig jakke, der var knappet med en enkelt knap helt op i halsen og kun lige lod ane den nedfaldende flip og det beskedne humbug. Jakken stod ellers åben fortil, skrånende ud til siderne, så den med årene moderat tiltagende vestemave kunne få uhindret plads. Der var nok heller ikke skrædderfold i bukserne, og ganske givet var apotekerens fjederstøvler af samme slags hele livet igennem, firkantede snuder, ejendommeligt bløde, brede og flade, efter hans egen besynderlige opfindelse forfærdiget af skindet af en havkat, derfor af en højst mærkelig meleret grå-sort farve.

Sirlig var den gode apoteker, lige så meget pernit-

*Hjørnet af dagligstuen på apoteket med
balustraden omkring forhøjningen*

tengryn som særling, uden en plet eller et støvgran på tøjet, altid svagt duftende af sæbe og apotek. Som den Ditmarsker han var, gik han og hyggede sig i en selvvalgt isolation, kun ved særlige lejligheder åbenlyst vred, til gengæld smånaven til hverdag. Og dog var han snarere mild af væsen, det røbede de venlige rynker om hans ganske lyseblå øjne, der havde en egen stærk glans og næsten altid smilte, selv når ansigtet ellers vedblev at være mut.

Apotekeren hørte også til dem, der giver sig god tid og derfor får udrettet en del. Han havde altid noget at pusle med. Mest nede i apoteket naturligtvis, men det var nu ikke medikamenterne alene, der tog hans tid, hvor pertentligt han end tog sig af apotekets sager, og navnlig gjorde sig en fornøjelse af selv at ekspedere. Han puslede nemlig også med kunderne, og vel mest, fordi bunden i denne mærkeligt indadvendte mand var en jævn menneskelighed, der på en egen hård måde var rendyrket som den nøgne, nøgterne sandhed, en godhed uden besmykkelse, uden sentimentalitet, ja, næsten uden ord. Når apotekeren stod bag skranken og udleverede en salve eller en mikstur, så var der hverken lyst til at behage eller billig venlighed i hans spørgsmål om, hvem der nu var syg derhjemme. Han kendte efterhånden af navn og udseende de fleste folk i byen, skønt han selskabeligt holdt sig på afstand af dem,

og når han nu spurgte, var det så langt fra af nysgerighed eller for at blande sig i andres sager, men en uvilkårlig trang hos ham, den selvvillede ensomme, til at . . . nå ja, til at pusle om andre, netop helst de fjerne, der ikke direkte kom ham ved, og som han ikke risikerede at få for tæt ind på livet. Han ønskede blot et flygtigt strejf af noget alménmennekeligt varmt, der ikke forpligtede.

Det kan lyde som en stor egoisme, og var det måske også i nogen grad, men for den, der af naturen har uovervindelige vanskeligheder ved at åbne sig for den enkelte, og som i det nære forhold lider de dybeste skuffelser, er trangen så meget større til almén godhed uden personlig adresse. Rink gjorde sig hård og kold, når nogen åbenlyst appellerede til hans gode hjerte, og afviste konsekvent dem, der kom og tiggede ham om penge. Men i det stille, uden at nogen fik det at vide, var han godgørende i stor stil.

Det var ham ganske ligegyldigt, at han på den måde fik navn af at være smålig, og gik glip af den matador-glorie, som så mange andre i småbyen købte sig til ved pralende velgørenhed.

En sommerdag stod to purunge piger i lyse kjoler og med solblanke smil på de søde ansigter i Det gamle Apotek. De skulle såmænd bare have en rulle sodapastiller. Det kvidrede de op om og lo ad, for

noget skulle de have at le ad. Apotekeren ekspedere dem selv med ekstra lyseblå øjne og det venligt mumsende smil om munden. Jo, de gik da i gymnasiet i København, og nu skulle de bare ud til Julebæk og spise deres medbragte frokost — og så skulle de da forresten være studenter næste år. Det bliver I såmænd aldrig, drillede apotekeren. Men hvorfor dog ikke? Nej, så kønne og friske, og så strålende af livslyst, som de var, så mente apotekeren rigtignok, at de blev forlovede inden sommeren var omme — og så blev de da aldrig studenter! — Men de unge piger himlede op, apotekeren kunne rigtignok tro nej, sådan ville det ikke gå, og de skulle nok vise . . . og så lo de endnu højere. Men apotekeren drillede videre, og endte med at invitere de to kåde pigebørn til middag på apoteket . . . *næste år*, hvis de vel at mærke kom med studenterhuerne på. Hvad får vi så, lo de? Kyllinger og jordbær, sagde apotekeren. — De *kom* næste år, de *havde* huerne på, og de fik en festlig middag med kyllinger og jordbær. De kom forresten igen hvert år ved samme tid, otte år i træk, og fik deres »studentermiddag« på Det gamle Apotek — lige til de virkelig blev forlovede og gifte. Det var et af apotekerens mest vellykkede puslerier. Forresten puslede han også med papir. Når der kom et brev, som kun var beskrevet på de to første sider, blev den blanke halvdel af arket omhyggeligt revet

af og delt i tre lige store dele, for at bruges som noterings- og regnskabssedler i pengekassen. Intet måtte gå til spilde. Han var nærig som en skotte — eller som en Ditmarsker — med den mindste lap.

Mere storstilet var han, når han puslede med at købe gamle sager til apoteket og privatlejligheden ovenpå, som endnu kun bestod af værelserne i det gamle hus på hjørnet af Færgestræde. Gamle dejlige ting købte han ind fra Helsingørs glansperiode og byggede et hjem op, som i stil og hygge holdt mål med de ældste og fornemste i byen.

Allermest forborgent puslede apotekeren med vers og viser. Nødigt røbede han, at han var en uforbederlig lyriker. Fra skoletiden på Herlufsholm var Rink ven med den vindtørre *Christian Nees*, søn af den gamle fantastiske telegrafbestyrer i Helsingør, der konstruerede en flyvemaskine længe før Ellehammer, men led den tort, at uhyret ikke ville hæve sig fra jorden, da han prøvede på at flyve ude på Grønnehave. *Christian Nees*, sønnen, fløj til gengæld med sin pegasus, skrev vers og oversatte, og allerede i de unge år fik han apotekeren med op på poesiens vingede hest. De digtede i fællesskab, og det var *Heine*, der måtte holde for. Senere tog apotekeren fat på sin Ditmarsker-landsmand *Claus Groths* plattyske viser, som han overførte på udmærkede danske vers.

Når Nees kom på apoteket, og det gjorde han jævnligt, han boede der endda i længere perioder, var det apotekerens største fryd at drille sin gamle radmagre kammerat med at citere vers i det uendelige, og så gotte sig over, når Nees måtte give fortabt, og ikke kunne huske, hvor nogle linjer eller strofer hørte til, og hvem de var af. Nees gjorde gengæld med andre citater, og så gik det løs med en indædt verskrig, der endte med, at apotekeren fornærmet gik i seng, og Nees forsvandt brummende ind i gæsteværelset, det gamle »fuglekammeret«, hvor *Woldemar* i sin »kuriøse historie« har ladet *Adepten* sidde og mage guld.

Også *Woldemar* (Viggo Holm), der var født i Helsingør og student fra Herlufsholm, havde tilknytning til Det gamle Apotek og til den litterært interesserede apoteker. *Woldemars* sprog-pasticher var i 80'erne og 90'erne i høj kurs, men glansen er senere gået af hans temmelig utålelige og fælt konstruerede »historiske« stil. Apotekeren var klogere, han skulle ikke have sit poetiske pusleri trykt; hans sky for al offentlighed reddede ham.

Det var som herre på Det gamle Apotek, som ven og vært for tidens mere eller mindre store personligheder, at gode gamle apoteker skulle komme til at spille en stilfærdig, men på sin vis betydningsfuld rolle.

Porten i gården til det gamle apotek

Henrik Pontoppidan og Edvard Brandes

En sensommerdag i 1887 kom den 30-årige *Henrik Pontoppidan* gående ad landevejen nordfra ind til Helsingør. Han havde på det tidspunkt sit hjem i Havreholm, hvor han havde lejet det såkaldte »Slot-tet«, en stor, idyllisk beliggende rødstensvilla, tidligere direktørbolig ved den nu nedlagte papirfabrik. Jævnlig gik Pontoppidan de to små mil fra sit »skov-hjem« i Havreholm ind til Helsingør for at besøge sin gode ven, magister *Galschiøt*. Pontoppidan gik altid, det var fra ungdommen af en af hans bedste glæder at vandre ud ad en landevej og nu og da tage et lille hvil på en grøftekant; han betragtede med ringeagt »disse hjulryttere«, som han kaldte dem, der »sad rundryggede og trådte i pedalerne som gamle koner ved deres spinderok«.

Denne septemberdag havde Pontoppidan en særlig trang til at opsøge sin Helsingør-ven og meddele sig til ham. For en uges tid siden var han netop vendt hjem fra et ferieophold ved Blokhush, hvortil han var taget alene, mens kone og børn blev tilbage i Havreholm. Forholdet i hjemmet, ensomheden og manglen på arbejdslyst, var gået ham på nerverne, han trængte til frihed og fornyelse, var så taget til det jyske badested — og havde der forelsket sig i

en ung pige, *Antoinette Kofoed*, som boede på samme badhotel. Ved hjemkomsten til Havreholm var situationen da blevet så meget mere kompliceret: »Mit tårnværelse, som jeg tidligere havde hygget mig så godt i, var bleven mig et torturkammer, hvor jeg sad med hovedet i hænderne og fortvivlet pinte min hjerne.«

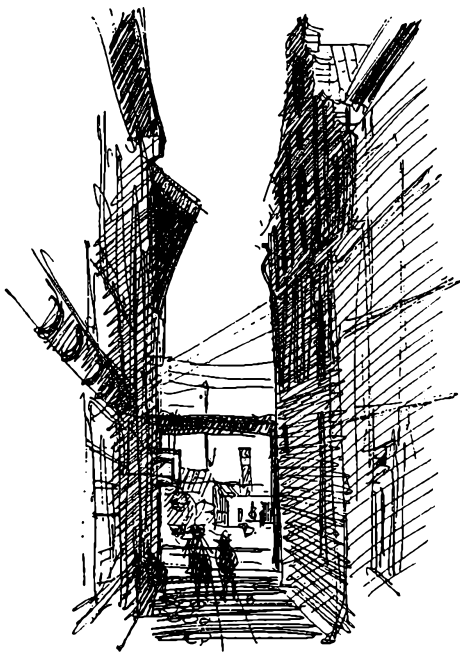
Så tog han sin stok og vandrede til Helsingør. Men Galschiøt var ikke hjemme, han var taget til København og ventedes først hjem sent om aftenen. Pontoppidan gik rundt i Helsingørs gader, men det blev hans humør ikke bedre af. Fra gammel tid havde han nær tilknytning til Helsingør, hvor hans farbror, købmanden og skibsrederen *Isaak Sidenius Pontoppidan*, i sin tid havde været en af de rigeste og største borgere i byen. Det var kun tretten år siden, denne farbror var død, men der fandtes ingen mere af slægten i Helsingør, ingen huskede længere den én-gang så store mand, der gik i sin grav uden at efterlade sig andet end et forarmet bo, sådan som det var gået så mange af storkøbmændene fra sundtoldens tid. Bittert erkendte Henrik Pontoppidan, at så ringe varighed havde altså berømmelsen, som så mange mennesker stræbte efter med tungen ud af halsen og gerne ofrede både liv og lykke for at opnå. Og han mindedes en gammel indisk vismands ord: »Vend den utaknemlige verden ryggen og tag vare

på det liv, der gror og blomstrer i dit eget indre.« Fra sine hyppige besøg i de unge år hos denne farbror kendte Henrik Pontoppidan den tretten år ældre *Galschiøt*, søn af en Helsingør-købmand, nu magister, litterat og journalist, tidligere litteraturanmelder ved Topsøes »Dagbladet« og derpå redaktør af »Illustreret Tidende«. Med sin frisindede indstilling og tilknytning til Georg Brandes og det litterære venstre blev Galschiøt en ven og rådgiver for Henrik Pontoppidan, som med sine første noveller var begyndt at gøre sig gældende i litteraturen.

Så gik Pontoppidan videre gennem de smalle Helsingør-gader helt ned til havnen og ind på Det gamle Apotek. Rink stod bag disken, Pontoppidan kendte ham fra Galschiøt, og nu trængte han blot til at tale med et menneske. Apotekeren bad ham med op til middag, og her traf han så ved denne lejlighed for første gang *Edvard Brandes*. I sin første forfattertid i København havde Pontoppidan flere gange været sammen med *Georg Brandes* i det Hegel'ske hus, men ikke truffet Edvard Brandes, der levede meget stilfærdigt og som privatmand ikke var kendt af ret mange. Han havde en sommervilla lidt nord for Helsingør, og kom nu, som det så ofte skete, på besøg hos apoteker Rink. »Dette tilfældige møde i en fremmed dagligstue«, fortæller Pontoppidan, »skulle nu føre til en nærmere forbindelse og fremkalde et

forhold imellem os, der blev af varighed. Det hændte nemlig under besøget, at apotekeren kaldtes bort, og da Brandes og jeg blev alene, brød han med konversationstonen, rykkede mig nærmere og viste en overraskende elskværdighed. Blandt andet spurgte han mig, om jeg ikke en gang imellem ville glæde ham med et lille bidrag til hans blad, en novelleskitse, et rejsebrev eller lignende. Han satte megen pris på min pen, forsikrede han, og jeg vidste vel nok, at hans blad var en usædvanlig god betaler«. Pontoppidan har vel måttet føle det som en skæbnens tilskikkelse, og siger selv: »da romanskriveriet var gået i stå for mig og fremtidsudsigterne i det hele var alt andet end lyse, fandt jeg det betænkeligt at afvise en opfordring fra en så indflydelsesrig mand som Edvard Brandes. Inden apotekeren kom tilbage, fik vi da også truffet aftale om at mødes —. Da desuden mine huslige forhold var bleven bestandig brydsommere, vaklede jeg ikke i min beslutning, men underskrev endnu samme dag en kontrakt, der gjorde mig til en sådan professionel bladmand, som jeg havde lovet mig selv aldrig at blive.« Pontoppidan knyttedes til »Politiken«, senere til Ernst Brandes' blad »Børstidende«, nogle år derefter opløstes hans ægteskab, og han giftede sig med Antoinette Kofoed, den unge dame, han havde mødt i Blokhuis. Det er omsonst at spørge om, hvad der ville være

sket, hvis Galschiøt havde været hjemme, og Pontopidan *ikke* var gået til Det gamle Apotek og havde mødt Edvard Brandes. Men vist er det, at Det gamle Apotek ved den lejlighed kom til at spille en rolle i dansk litterært liv, sådan som det senere hen så ofte blev tilfældet, når apotekeren samlede folk med navn og rang i kunstens verden omkring sit gæstfri bord.

*Færgestræde med den gamle
middelalder-gavl*

Helsingør vågner - Marienlyst, slagteren og apotekeren

I de følgende år groede apoteker *Rink* fast i det Helsingør'ske borgerskab som en ener og en undtagelse. Man bøjede sig for hans redelighed og dygtighed, og man var simpelthen nødt til at respektere hans sære trang til isolation. Det var i de år, Helsingør begyndte at vågne op efter den lange nedslagsperiode ovenpå sundtoldens ophævelse, og den katastrofale forarmelse for så mange af byens fine og fornemme familier. Det gjaldt både de indfødte storkøbmænd og skibsklarerere, og — måske i endnu højere grad — de mange udenlandske med de tyske og franske, engelske og hollandske navne. *Rink* kom til på et tidspunkt, da forfaldet allerede var standset, og han passede fortrinligt ind i den afdæmpede, lidt resignerede stemning, hvori de bedste kræfter nu gjorde en indsats for at redde, hvad reddes kunne. Det støtte, reelle arbejde var netop hans sag, og snart blev Det gamle Apoteks fremgang ligesom et symbol på, at det dog ikke var helt forgæves at bringe Helsingør på fode.

Man havde forladt den gamle leveregel: »A short, but a merry life«, man tog nu længere sigte, byens selskabelighed blev kun beskedent holdt vedlige som en efterklang fra de flotte dage. Uden held havde

man forsøgt at drage apotekeren ind i denne kreds, nu prøvede man på at få ham ind i byrådet. Men også her sagde han nej. Apoteker Rink kunne være blevet, hvad det skulle være i Helsingør. Men han ville kun være sig selv.

Denne lyriker mod sin vilje elskede i sit stille sind det gamle Helsingør. Daglig gik han sine ensomme ture i de morsomme smalle gader, kendte hvert et hus, vidste besked med alle, der boede der, og navnlig gjorde han jævnlige besøg i det ærværdige Karmeliterkloster, byens alderdomshjem. Her havde de gamle damer lige til livets ophold i det brøstfældige munkestens-kloster, her sad de — som Drachmann siger i »Den hellige Ild« — som små fugle på pinde, hver bag sit skærmbrædt, hver med sin lille kanarie-fugl i bur, sladrende sammen, skændtes og forligtes igen, uden at genere nogen mors sjæl, — *dem* havde apotekeren sin særlige glæde af at få en hyggelig pas-siar med og i stilhed række en hjælpende hånd.

Ofte spadserede apotekeren ud til »Marienlyst«, det dejlige gamle slot i parken på landsiden af strand-vejen, oprindeligt et jagtslot, »Lundehave«, bygget af *Frederik II*, derefter ombygget til sin nuværende skikkelse i midten af det 18. årh. af den franske arkitekt *du Jardin* for overhofmarskallen, grev *A. G. Moltke*, der havde købt det, vistnok på *Frederik V's* vegne, endelig skænket af *Christian VII* til stedmo-

*Marienlyst slot, set fra
slotsparken*

deren, enkedronning *Juliane Marie*, efter hvem det fik navnet »*Marienlyst*«. Slottet stod senere ubenyttet, indtil det i 1857 blev købt af en Helsingørveksellerer *Josef N. Nathanson*, der havde fattet den dristige tanke at oprette et storstilet badeetablissement for at »redde« Helsingør ovenpå katastrofen med sundtoldens ophævelse. Nathanson havde lige vundet 20.000 Thaler i et tysk lotteri, og for disse penge indrettede han nu med stor pragt *Marienlyst* slot til kursted og restaurant. Det gik glimrende, men kurgæsterne kunne kun spise og danse på slottet, de måtte bo ude i byen, mest i de små huse på »Lappen«. Så byggede han i 1860 kurhotellet ved strandvejen på søsiden, den røde bygning med tårnene, men til trods for at han på de få år virkelig havde fået »*Marienlyst*« gjort internationalt kendt som mondænt badeetablissement, kunne han ikke klare sig, gik fallit, og måtte overlade hele historien til et kommunalt konsortium, der drev foretagendet videre uden at kunne bringe noget rigtigt ud af det.

Så dukkede pludselig en ung energisk mand op fra København, den 36-årige slagtermester *Anders Jensen*, der havde spinket og sparet en formue sammen på sin slagterbutik i Nansensgade. Det var i sommeren 1897, samtidig med at Kystbanen åbnedes med direkte forbindelse mellem København og Helsingør, at *Anders Jensen* købte »*Marienlyst*« med

slot og kurhotel og park, byggede en række cottager i »Nationernes Allé«, og med ét satte fart i det hele.

Det var også ved denne tid, at apotekeren inde i Helsingør havde købt Jens Kruses gård og til at begynde med udvidede sin privatlejlighed til mere end det dobbelte, men med tanken på at få rykket selve apoteket frem, så det ikke lå helt skjult af husrækken foran med »Skibet« som en spærrende kolos. Slagtermesteren og apotekeren var begge to yderst spartanske i deres daglige levevis, nærmest asketiske og påholdende, men Rink var forsigtig og langsom, Anders Jensen dristig og hurtig. Den jævne slagter var en lille tør og pillen person uden nogen art af boglig dannelse, men på mærkværdig vis klog og taktfuld, i ydre og indre en ulastelig gentleman. Når han på sin nervøse, rastløse måde udkastede højtflyvende planer om et storslået moderne »Marienlyst« med et nyt kæmpe-kurhotel, verdens fineste restaurant, flotteste danseorkester og landets eneste spillecasino, så rystede apotekeren på sit tunge hoved og sagde, at han var godt gal at øde sine gode penge på sådan et hasarderet foretagende.

Men hasard var netop det eneste, Anders Jensen brød sig om. Det var som en feber i blodet på den lille beskedne, men uhyre ærgerrige mand. Og mod *det* havde apotekeren ikke nogen virksom medicin.

Holger Drachmann *finder et asyl*

Allerede mens *Holger Drachmann* i 1878 gjorde sine strejftog i Sønderjylland for at skrive »Derovre fra Grænsen«, kom han i forbindelse med apoteker *Rink* i Kolding, og var gentagne gange hans gæst. Nu næsten tyve år senere, i marts 1898, fornyedes bekendtskabet, da Drachmann, syg og forpint efter bruddet med *Edith*, søgte op til Helsingør og fandt et asyl på Det gamle Apotek.

Skønt Drachmann kun var et par og halvtreds år gammel, var han påfaldende ældet. Hår og skæg var gråt, næsten hvidt, og han bevægede sig kun med besvær, støttet til sin Garibaldi-stok, efter at han nogle år i forvejen var faldet på gaden i Hamburg og havde brækket sit ben. Men mere end alt andet var det dog adskillelsen fra *Edith*, *Amanda Nilsson*, der havde givet ham et knæk, som han aldrig forvandt. Fra ingen af siderne var det bevidst eller villet, dette brud mellem digteren og hans elskede. Han havde levet ti lykkelige år sammen med hende i Hamburg — den kvinde, han i »Forskrevet« havde besunget og idealiseret, den *Edith*, han nu ved premièren i Det kgl. Teater havde udbragt et leve for som »den store noble kvinde«, der havde inspireret ham. Deres veje skiltes, *Edith* var rejst, forsvundet ud af Drach-

manns tilværelse, forgæves søgte han hendes spor overalt — og forgæves søgte han at trodse sig op til en forceret og fanden-i-vold'sk lystighed, hvor gamle og nye venner blev mobiliserede, og hvor den purunge, friske og kække norske sangerinde *Bokken Lasson* spillede en hovedrolle.

Men Drachmann kunne ikke glemme, hans dybt poetiske og foruroligende erindringsbog »Den hellige Ild« vidner om, hvor ulægeligt såret var. Adskillige sider i denne bog er viet Helsingør og Det gamle Apotek, hvor digteren nu prøvede på at få fred i sin forpinte sjæl, snart gemte han sig sky for verden, snart søgte han at glemme ved at stille an til store og larmende fester. Apoteker Rink fulgte ham og opfyldte hans ønsker i begge dele. Drachmann siger det selv: »Mine udmærkede venner gør alt muligt, for at jeg skal befinde mig vel — dagen over og aftnerne med. De to hjertevarme mennesker, som i den lille ravnekrog lever deres eget liv, stort og sammensat nok til at rumme bekymringer, men også livsfrejdigt — som legemlig styrke og åndelig ligevægt giver. — De gamle engelske glas fra guldaldertiden kommer på bordet, den gode rhinskvin kommer i glassene, og ærlige, velmenende øjne, lyse og mørke, smiler mig opmuntrende imøde.«

De lyse øjne var naturligvis apotekerens, men de mørke tilhørte nu en dame, den nydelige, livlige og

kloge fru *Anna Duurloo*, som apotekeren havde knyttet til sit hjem i forståelsen af, at hjemmet, der nu var udvidet, og hvor større selskabelighed udfoldede sig, måtte styres af en kyndig kvindelig hånd. Anna Duurloo, mørkhåret og sortøjet, med sin solbrune lød næsten spansk af type, men en gårdmandsdatter fra Amager, havde været gift og var blevet skilt. I sit ægteskab havde hun sønnen *Sven Peter*, dengang en dreng på 7-8 år, han blev apotekerens særlige yndling, kom i øvrigt nogle år efter på Sorø Akademi, blev student, jurist, ansat i udenrigsministeriet, og er nu dansk gesandt i Helsingfors.

Fru Duurloo var med sin dygtighed ikke blot en klog og myndig dame i huset, men taktfuld og smidig tillige en ypperlig værtinde for de mange gæster. Selv apotekeren, den inkarnerede »ungkarl«, der var lige så sær og ufamiliar overfor sit hjemms kvindelige bestyrer som over for alle andre, fandt sig helt vel i at blive styret med måde. Han nød utvivlsomt husets orden og den klogskab, hvormed hun forstod at pleje hans vaner. Fru Duurloo blev ven med alle husets venner.

Med Drachmanns tilsynekomst på apoteket begyndte den store selskabelighed, og det var som om Rink, den tunge og duknakkede, havde fået løst op for noget, han alt for længe havde holdt nede, en latent livslyst, som vel ikke pludselig gav sig vold-

somme og synlige udslag, men viste sig i hans villighed til at skabe fest for Drachmann, og hans lyst til selv at være vært for jo flere, jo bedre. Apotekereren havde med ét fået levendegjort sin forborgne drøm om det Helsingør-hjem fra »sundtoldens tid«, han i disse år havde skabt den smukke ramme om. Jo mere festen udfoldede sig i apotekerens stuer, jo mere stille blev han måske nok selv, men jo højere diskussionens bølger gik, jo mere der blev sunget og pokuleret, desto mere frydede gode, gamle apoteker sig, og selv om ingen kunne se det på ham, syntes han selv, at han slog sig vældig løs. Naturligvis var Drachmann med sin helt usandsynlige charme og festivitas det strålende midtpunkt i denne brogede forsamling, hvor så mange personligheder i øvrigt gjorde sig gældende, men apotekereren gled ingeniunde i baggrunden som beskeden og bæret vært, hævdede sig tværtimod ved en indre styrke og en intensitet i sin stille glæde, der uvilkårlig gjorde ham til det tyngdepunkt, det hele drejede sig om.

Ingen kunne være mere udspekuleret som festarrangør end apotekereren. Dage i forvejen gik han og puslede med vinen, skrev snurrige indbydelser, og havde sin barnlige glæde af at finde på mærkelige ting. Drachmann var lige efter Vølund-»skandalen« i Det kgl. Teater yderst nervøs og pirrelig, og ville under ingen omstændigheder stilles offentligt frem

ved Henrik Ibsens 70-årsfest på hotel d'Angleterre. Han havde efter opfordring skrevet en prolog til festen, men personlig ville han ikke give møde. Alligevel pinte det ham, at han måtte krybe i skjul for ikke at udsætte sig for den evindelige skandalisering af hans person. Så fandt apotekeren i sin elskelighed på at lave en »lokal« Ibsenfest på apoteket, *uden* festgenstanden selv, men med Drachmann og et stort opbud af venner. Apotekeren fremtryllede Ibsenbilleder og plakater med Ibsen-citater, menuen var med suppe à la Gengangere, steg à la Dukkehjem og en Brand-isbombe — og det blev, tør det siges, en Ibsen-fest, der sagde sparto til den på Angleterre.

Efter sådan en fest blev der påny stille i Det gamle Apoteks stuer, og så fandt Drachmann og Rink hinanden, de to alene, lige nænsomme og lige mandfolke-blufærdige i deres betroelser. I sådan en stille time er Rink uforvarende kommet til at røbe sig med sine citater og sine vers. Overrumplet kaldte Drachmann sin vært for digter, men apotekeren hævnede sig sidenhen ved altid at tiltale Drachmann som Danmarks *næststørste* lyriker.

Han gav altid igen, apotekeren, på sin egen lune måde. Han sagde, hvad han mente, og uden omsvøb. Når hans mere private og liggende gæster blev siddende ud over hans sædvanlige sengetid kl. 10 aften, så rejste apotekeren sig og sagde godnat, nu måtte

de selv om det, men han gik i seng, og så ville han ikke have nogen larmen, så han ikke kunne sove.

Ret længe ad gangen kunne Drachmann ikke være »bosiddende« et sted, sommeren tilbragte han i Norge med »Bokken«, men vendte om efteråret tilbage til apoteket, hvor Rink som sædvanlig tog imod ham med åbne arme. Drachmann omgikkes med planer om at tage til Amerika på en stor foredragsrejse, og nu skulle der tages afsked med manér. Digteren var en grandseigneur, også med sine egne små og højest problematiske indtægter, og havde en virkelig storstilet evne til at disponere over sine venner. Apotekeren lod sig i så henseende hjerteligt misbruge.

Budstikken gik til alle glade og gemytlige folk inden for den Drachmann'ske kreds: stort afskedsgilde på Marianelund kro d. 20. august. Apotekeren måtte sørge for alt, bistået af fru *Duurloo*, og ikke at forglemme, den elskelige og muntre frøken *Asta Rasmussen*, lige uundværlig som defektrice i apoteket og deltager i alle apotekerens fester. Store skinker og oksestege blev læsset på vogne, en hel charabanc fyldt med vin blev dirigeret derud fra kunsthistorikeren, bogtrykker *Fr. Knutzon*, selv apotekerens gamle skrøbelige taffelformede klaver transporteredes på en ladvogn til Marianelund. Her troppede så den usandsynligste forsamling op af kunstnere og forfattere med navn og rang, og en lang hale af

navnløs ungdom. Det blev en strålende fest, der kulminerede, da man ud på aftenen myldrede ud i krohaven, hvor brogede papirslygter var hængt op i træerne, og apotekerens gamle klaver blev slæbt ud på plænen. De fleste fra dengang er ikke mere, selv nogle af de da ganske unge som *Julius Magnussen* og *Steen Drewsen* er gået bort. Blandt de få, der lever, er den nu 82-årige, stadig lige vitale, *Asta Rasmussen*, og luthsangeren *Hans Berg* — på grund af sin fremragende næse kaldet Næse-Berg —, der dansede dødedansen af »Dansen paa Koldinghus« med den purunge *Gerda Møhl*, Octavius Hansens datter, så realistisk, at hun var ved at opgive ånden. I den lune sommernat gik dansen på plænen, mens *Charles Kjerulf* måtte holde for ved klaveret. Her rejste Drachmann sig i sin fulde længde, stod der og lyste som et eventyr-syn mellem træerne, og der blev ganske stille i kredsen, da han lidt kejtet slog ud med sin lange arm mod søen der borte, og sagde med sin bløde, hæse havmandsrøst sit gurredigt:

*Engene damper langs Skovsøens Bred,
Midsommernatten er stille — —*

Hjem gik det i den lyse morgen til apoteket. Havde Drachmann opgivet Amerika-turen? Måske. Men så fik han pludselig at vide, at Edith havde giftet sig med en forretningsmand i Hamburg. Med ét

brød Drachmann alle broer af, og rejste med *Bokken Lasson* og *Steen Drewsen* til Amerika. I New York stod Bokkens søster, *Soffi Drewsen*, der var gift derovre med en slægtning til Steen, og tog imod dem. Et skæbnesvangert møde.

*Gurre sø, set fra vejen, der fører
til Marianelund kro*

*Apotekets store dage,
festen med Hørup og Sylow*

Næppe var Drachmann i efteråret 1900 vendt hjem fra Amerika, før han påny søgte op til *Det gamle Apotek*, hvor han i de følgende år havde sit standkvarter. Det var på denne tid *Anders Jensen* byggede det store mondæne Marienlyst Søbad, og apotekeren udvidede og moderniserede sit apotek.

Efter den kostbare ombygning erklærede apoteker Rink, at nu havde han ikke råd til noget som helst, og nu stod den på vandgrød og stegte sild. Det var nok en slags koketteri, og sparsommeligheden gav sig mest udslag i, at han nu delte det ubeskrevne halvark af brevene i *fire* små stykker. For ellers blev det — og mest på Drachmanns tilskyndelse — netop indledningen til apotekets store periode, hvor den ene fest afløste den anden. Og *da* var apotekeren *large*, de fineste retter blev udtænkt, den kosteligste vin sat på bordet, og der var ingen grænser for, hvor mange og forskelligartede mennesker, han indbød. Det sidste var netop karakteristisk for Rink, der med forkærlighed omgav sig med de underligste folk, folk af rang og rigdom, navnløse og fattige i flæng. Han kunne finde ind til noget værdifuldt i et ellers nok så upåagtet menneskevæsen, og havde overfor de store i samfundet en ikke ringe ironi.

Det morede Rink at opsøge modsætningerne og lade dem tørne sammen. Til sine store selskaber bad han gerne de mennesker sammen, som han vidste dårligt kunne forliges. Han syntes, og det er jo rigtigt, at enige folk er så temmelig kedelige, mens han havde sin største fornøjelse af at se *Hørup* overfor birkedommer *Sylow*. Aldrig har Hørups ulvesmil været mere elskeligt-farligt end i den lynsnare disput over det festlige bord, hvor den kloge og hvasse birkedommer gav råt for usødet. En halv snes år tidligere var Hørup kommet i fængsel netop for et angreb på Sylaws rædselsregimente som brandkommissions-dommer. Nu krydsede de klinger privat og i en selskabelig tilslebet form, så det var en fryd. Sylow lignede en landsknægt, strålende af kampglæde, Hørup en smilende fægter, der parerede hvert hug med den eleganteste smidighed.

Her var de meget dekorerede herrer, den djærve kommandør *Bardenfleth*, der fortalte historier fra sin adjutanttid hos kong Georg af Grækenland, overdommer *Rosenstand*, der havde virket i Vestindien, den lille fine, spinkle overtolder *Ring*, og så den skrappe jydsk politiske agitator *Jens Busk*, der så rødt, bare han kom i nærheden af noget militærtisk med ordner og uniformer. Blandt mange andre var også den lille elegante Helsingør-matador, konsul *Kaas*, byens vittigste taler — og så hele

Drachmanns følge af kunstnere, »*Bokken*«, der sang til sin luth, mens *Steen Drewsen* klimprede på mandolinen, *Charles Kjerulf*, der sang sine egne Drachmannviser og blev apotekerens særlige »spillemand« og mangeårige nære ven, Drachmanns ældste datter *Eva* og hendes mand, den senere juridiske professor *Holger Federspiel*, *Jens Drachmann*, digterens søn, endelig den stilfærdige overretssagfører *Viggo Lachmann*, der troligt bistod Drachmann og så godt det lod sig gøre skiftevis ordnede hans pengesager og fulgte digter-følget af unge sværmeriske piger hjem til gadedøren. Mr. *Toft* fra Amerika var noget for sig selv, halvblind og heldøv, forresten en talentfuld akvarelmaler, der højlydt benægtede, at Shakespeare selv havde skrevet et eneste af sine udødelige dramaer.

I denne brogede forsamling dukkede så apotekerens halvbrødre op. Et år efter apotekerens fødsel var hans fader død, og moderen havde giftet sig kort efter med en proprietær Müller. En søn af dette ægteskab var den rare og runde pastor *Sophus Müller*, som i sin elskelige naivitet var hoppet på den spøgefulde annonce-historie om telegrammet fra Marsboerne, og straks efter i sin kirke fra prædikestolen havde takket himlens styrelse for dette under. »Måne-præsten«, som han sidenhen altid kaldtes, græssede fredeligt i dette gudsforgående selskab, mellem

*Gårdinteriør fra det gamle
apotek*

ulve og lam, vennesæl og madglad som det Guds gode barn han var. En anden halvbror til apotekerens var den meget fornemme kammerherre *Howden-Rønnenkamp*. Han havde arvet både titel og godsene Næsbyholm og Bavelse efter sin farmors barnløse bror, der adopterede ham. Kammerherren sagde, i modsætning til sin bror »månepræsten«, så lidt som muligt og lod sit statelige ydre tale for sig selv, mens kammerherreinden, en pragtdame af festlig frodighed, lyste op ved hans side. Nu og da kom også det nye store »Marienlyst«s lille og beskedne direktør *Anders Jensen*. Midt i sin nervøse travlhed fik han dog tid til at gøre kur til *Anna Duurloo*, som han senere blev gift med. Endelig var der apotekerens to sønner, der hver på sin vis lignede faderen med deres stille væsen, den elskelige og skrøbelige maler *Johan Rink*, døde ganske ung til apotekerens store sorg, og den yngre *Gustav Rink*, der var farmaceut, gjorde tjeneste i apoteket, og derfor nok var den, der mest måtte døje den faderlige tugt. Datteren *Anna Rink*, den yngste, boede hos moderen, og fik først senere tilknytning til sin far.

Når Drachmann var træt af festerne, og på ny lukkede sig inde med sit forpinte hjerte, så stængede apotekerens den grønne port i Brostræde, og kun de meget få og nære venner fik lov til at slippe ind. I en sådan snæver kreds blev en dag »Gadens digter«,

den sky og følsomme *Edvard Søderberg* bedt ud til apoteket. Opvokset i det mørkeste København var han som barn blevet sparket af en fuld mand, der gik tuberkulose i benet, og det måtte sættes af. Nu humpede han omkring på sit kunstige ben, som han troede at kunne skjule i de pænt pressede benklæder, men ellers hang tøjet som en sæk om den underernærede krop. Forskræmt så han på denne underlige verden gennem de skævt hængende lorgnetter, en sælsom figur, halvt en dandy, halvt en invalid, en dødsmærket, forfinet proletar. Her oplevede han, få år før han døde af den tærende sygdom, sit livs lykkeligste øjeblik, da den store digterbroder tog ham ind til sit hjerte.

En anden gang: stor frokost på apoteket, en februar dag med meterhøj sne i Helsingørs gader, et forrygende, flygende vintervejr, der passede til Drachmanns egen forpiskede stemning. Pludselig efter bordet dekreterede digteren: slædetur til Svedstrup på »Ellestuen«. *Alexander Svedstrup* og hans frue hørte til Drachmanns nære venner, som ofte havde huset ham og festet for ham i deres prægtige bjælkevilla ved Ellekilde. Konsul *Kaas* fik dirigeret en fire, fem af sine åbne kulslæder hen i Brostræde, og snart var hele apoteker-selskabet i højt humør og under latter og spøg pakket sammen i de umagelige, primitive slæder. Nu gik det med bjældeklang ud ad

Nordre Strandvej, hvor frost-blæsten stod lige ind fra sundet, og skar som knive i ansigtet. Så svingede den hele slæde-kortège op ad den stejle vej til »Ellestuen«, højt på skrænten ved Ellekilde. Fru Svedstrup fór med røde kinder rundt i det store hus, varm og ivrig for at gøre alt så godt for de mange pludselige gæster, mens alle vi andre hundefrøs og prøvede på at blive tøet op foran pejsen med de flammende bøgefagotter i den store bjælkestue. *Eva Drachmann* græd af kulde, og krøb næsten helt ind i ilden. Men snart var alle bænkedede om mad og vin, humøret var atter højt, og Drachmann førte an med at gøre stormkur til den pragtfulde kammerherreinde *Howden-Rønnenkamp*. Den skønne, statelige dame var så betaget af digterens højstemte beundring, at hun syntes parat til at skænke ham både Næsbyholm og Bavelse, hvis det ikke netop havde været hendes ægtefælles godser, og Drachmann trods alle de dejlige ord alligevel var ganske ufarlig, mere gentleman end røver, mere poet end Don Juan.

Jeg kan endnu se de små »komtesser« *Howden-Rønnenkamp*, yndige små piger, ensklædte i højrøde kåber, løbe og lege i sneen uden for huset — små røde rønnebær. De var søde, men sure for mig seksten-års knægt, der ikke vovede at række efter dem. På slædeturen hjem blev fru *Duurloo* forlovet med *Anders Jensen*, så nogen havde da heldet med sig.

*Hendes nåde fru Sørensen og
„Peter Vilh“s fru Fanny*

Der var atter stor fest på apoteket, denne gang — i eftersommeren 1901 — kort efter »systemskiftet«, da venstreministeriet *Deuntzer* var kommet til roret. Ikke blot var den første bonde, *Ole Hansen*, kommet i kongens råd og *Hørup* blevet trafikminister, også Rinks gamle ven fra Kolding, redaktøren af »Kolding Folkeblad«, den venligt nussende, højest ubetydeligt udseende, men praktisk dygtige politiker *Enevold Sørensen* var nået op på indenrigsminister-taburetten. Som et vedhæng fra de tidligere højkonervative og fornemme ministerier bibeholdt disse gode, jævne danske mænd både ministeruniformerne og excellence-titlen, ja, deres fruer fik endog titlen »hendes nåde«.

Med sit aller luneste smil inviterede apotekeren nu til et gilde, hvor den nye excellence-indenrigsminister *Enevold Sørensen* og hans søde, rare kone, »hendes nåde« fru indenrigsministerinden skulle være hædersgæster. Blandt de mange andre bad Rink også den kendte københavner og revyteaterdirektør *Peter Vilh* (Vilhelm Petersen) og hans jodlende livsglade fru *Fanny*. Peter Vilh og Fanny levede i det lykkeligste ægteskab, der ikke i mindste måde generedes af, at direktøren dyrkede mangfoldige unge skøn-

heder indenfor den københavnske teaterverden, og for hver ny erobring, der omhyggeligt hemmeligholdtes for den ægteviede, forærede sin kone en kostbar ring. Sjældent har man set så strålende lykkelig og så juvelprydet en hustru. Nu vidste Rink, at fru Sørensen og fru Petersen, hendes nåde indenrigsministerinden og den også meget benådede teaterdirektørfrue, i deres pureste ungdom havde været koristinde-kammerater ved samme rejsende provinsselskab og ikke havde set hinanden siden. Apotekeren glædede sig i sit stille sind til at se dem mødes påny, nu hver for sig på toppen af en karrière, de næppe havde drømt om. Og det *blev* virkelig en munter oplevelse. Lille tykke gemytlige fru Fanny trillede i frodigt blomstret silke ind i apotekerens selskabsfyldte dagligstue. Behængt med smykker og med alle ti fingre strittende af strålende diamantringe, standsede hun foran fru Sørensen, der ganske naturligt var noget stiv og bæret og besværet af sin nye værdighed. I gensynsglæden over at se korpigekammeraten fra de unge dage skulle Fanny lige til at kaste sig i hendes arme, da Rink holdt hende tilbage med et »Undskyld, må jeg præsentere . . . *hendes nåde* fru Sørensen«, hvorpå Fanny sank i gulvet med en grandios reverens som for selveste dronning Victoria og kyssede nådens fremstrakte hånd. Men i samme nu røg hun op igen, lo så det rungede og

*Et hjørne af dagligstuen på
det gamle apotek*

råbte: »Gu' gør jeg ej — lad os ikke skave os!«, og så fik lille fru Sørensen, der mindst var lige så henrykt og befriet, en omfavnelser med dunk i ryggen, klask på skuldrene og kys på kinderne.

Det blev til en meget løssluppen aften på Det gamle Apotek. Nu var Rink kommet i stødet med den storstilede selskabelighed. Han holdt ganske vist til daglig på vandgrøden og de stegte sild, men der gik ikke en uge, hvor ikke apotekets stuer genlød af larm og latter fra de mange glade mennesker. Og så gik det stort til. Apotekeren var utrættelig i sin opfindsomhed. Snart bød han til »officersmiddag«, alle officererne fra Kronborg i fuld uniform med apotekeren som eneste civilperson, vel nok den mindst »militaristiske« af alle, snart gjaldt det luther præster med halvbroderen, »Måne-Müller«, som præsident, og en dag fandt han på at invitere alle de skibskaptajner, der lå med deres skibe i Helsingør havn. Ved den lejlighed serveredes fisk på alle mulige måder, og festbordet var fantasifuldt pyntet med tang.

Den sidste pokal fra Øresundstoldens tid

En af de uforglemmeligste aftner er knyttet til min-
det om »den sidste pokal fra Øresundstoldens tid«. Det var atter et af disse gilder, hvor Drachmann var festens lyriske inspirator. I den forholdsvis lille gamle spisestue ud til gården, hvor der ubegribeligt nok kunne være så mange gæster, samledes et ud-
søgt selskab af skønne kvinder og festklædte herrer. I skæret fra de levende lys i kandelabrene funkledede sølv og krystal mellem duftende blomster på bordet. Drachmann improviserede netop en af sine mest højstemte og beåndede taler, og sluttede med en hymne til Det gamle Apotek og et »Vivat den Helsingør Apotekarius!« Da sprang den lille vævre konsul *Kaas* op fra sin plads for enden af bordet og råbte, at *den* skål skulle drikkes af pokalerne fra Øresundstoldens tid, de skønne gamle slebne engelske krystalpokaler, som apotekeren forvarede som en helligdom og kun tog frem ved sjældne lejligheder. Apotekeren gav besked: »Der er kun tretten pokaler tilbage,« sagde han, »men nu opdager jeg, at vi netop er tretten til bords — det har jeg ikke tænkt på før, men der er vel ingen af os, der er overtroisk.« Alle råbte op: »Frem med pokalerne!« Den lille konsul sprang igen op fra sin plads nærmest ved

døren, og talte nu, lysende af lune og lystighed, for hver og en af de tretten ved bordet. Han skulle lige til at slutte med at tale om sig selv, da stuepigen stod i døren ved siden af ham med bakken med de tretten store skønne pokaler — hilst af et jubelråb — og et skrig, da hun i det samme snublede på dørrinet, og krystallet med et brag knustes mod gulvet. Men Kaas havde i faldet grebet det ene glas, det sidste. Han svingede det højt i sin hånd, fik det fyldt med vin, og udbragte nu skålen for sig selv som den eneste, den sidste sundtolds-ætling, der af guderne var blevet bæret med den sidste pokal fra sundtoldens tid. Lynsnart og behændigt havde den lille konsul reddet situationen. Opstemt og i overmod ville han nu knuse glasset mod væggen, hævede allerede hånden — da rejste Rink sig med et pludseligt ryk: »Nej, nej — lad mig dog beholde det!«

Så underligt gik det, at den lille spillevende konsul *Kaas* døde knapt en måned efter. Endnu mere omhyggeligt gemte apotekeren den sidste pokal i vægskabet.

Det blev forøvrigt en af *Drachmanns* sidste fester på Det gamle Apotek. Digteren havde sin hyre med de to norske søstre *Bokken Lasson* og *Soffi Drewsen*, der skiftevis indfandt sig på apoteket, tilsidst også sammen, og så gik det helt galt. Det lykkedes *Soffi* ikke alene at blive gift med *Drachmann* (i sommeren

1903 på Skagen), men også at skille Rink og Drachmann, de to gamle venner. Først kort før sin død i januar 1908 blev Drachmann — uden om Soffi — forsonet med Rink.

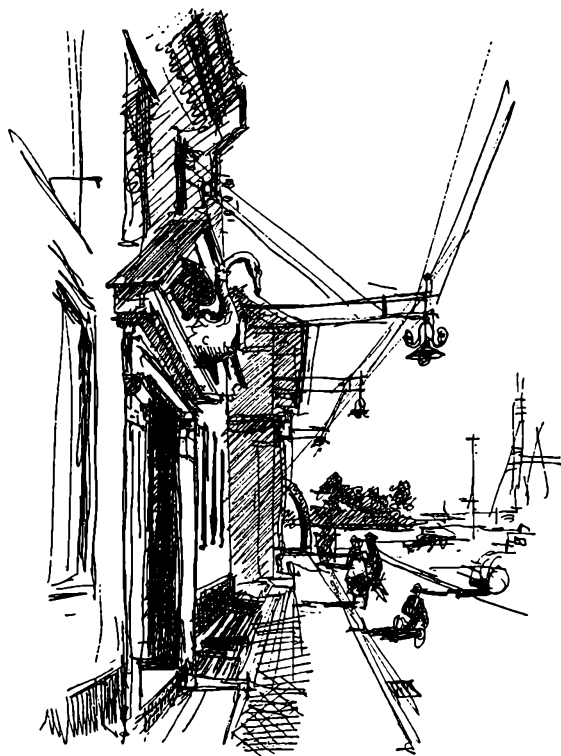
Der blev efter den tid mere stille på Det gamle Apotek, gode, gamle apoteker holdt sig mere for sig selv og indskrænkede selskabeligheden, nu hvor også fru *Duurloo* var blevet enig med ham om at trække sig tilbage fra husets bestyrelse. Hun flyttede ud på det dejlige gamle *Marienlyst slot*, som hendes tilkommende mand, Anders Jensen, havde fået med i købet af badhotellet. Slottet, der ligger i den gamle slotspark, og som nu af Helsingør kommune er indrettet til bymuseum, stod dengang tomt med sine skønne pragtsale. Her boede også øverst oppe Rinks yngste søn, maleren *Johan*, med sin unge norske malerkammerat *Sinding-Larsen*, og her havde tillige mine forældre i flere år deres sommerophold i en fløj af slottet. Den festlige selskabelighed fra apoteket blev på en måde fortsat her — men rigtignok med apotekeren som en hyppig, blot meget stille gæst.

Gode, gamle apoteker havde jo nemlig mere end nok at gøre. Der gik en stadig strøm af passanter gennem Helsingør, husets gamle venner, og de fandt altid ind på apoteket, hvor de fik en hyggelig snak med den efterhånden lidt mere tunge og duknakkede, men lige smilende og puslende Rink. De lig-

gende gæster blev sjældne. Mine forældre, der efterhånden også mærkede årenes tryk, var vistnok dem, apotekeren oftest så og bad om at blive. Rink elskede musik på en ganske naiv og rørende måde, jeg overraskede dem ofte, mens min far sad og klimprede på det taffelformede klaver, og apotekeren sad på en stol ved siden af ham med det tunge hoved hvilende på armene ind over klaverets dæksel. Som et stort barn sad han og lyttede helt inde i klaveret, mens han smånynnede med. Det var Rantzaus »Døgnfluer« og Erik Bøghs viser, som han kunne udenad og ville høre om og om igen. Men også gamle tyske og plat-tyske viser blev fundet frem. En uskyldig fornøjelse, og rørende. Selv efter min fars død vedblev min mor at gæste apotekeren i Helsingør, og aldrig gjorde han rejsen til København uden at opsøge hende. Min mor var, flere generationer tilbage, også af Ditmarskerslæggt. Det var måske derfor, de kunne tie så godt sammen. Time efter time sad de uden mange ord og spillede *Bezik* i det uendelige.

I påsken 1925 kom der afbud fra apotekeren, han var pludselig blevet syg. Hans seng blev båret op i den store hjørnestue, der rummede så mange glade minder fra apotekets store tid. Herfra kunne han se ud over sit elskede Helsingør, hvor havnen og pladsen foran stationen lå i det lyse klare aprilvejr. Langfredag døde gode, gamle apoteker, og da var

han 77 år gammel. Med ham, den brave Helsingør-
apoteker, gik en tidsperiode i graven. Det var den
sidste pokal fra den gamle tid, et tungt og bredtsle-
bet krystal, der sprang itu med en syngende klang
— som selve tonen fra *Det gamle Apotek*.

*Den oprindelige indgang til apoteket
i Peiter Pesters gård*

DET GAMLE APOTEK I HELSINGØR

udsendes af »Boghallen« som julehilsen, december 1951. Trykningen er udført af H. P. Hansens Bogtrykkeri, skriften er Garamond, papiret fra De forenede Papirfabrikker og klichéerne fra Skandinavisk Reproduktionsanstalt. Bogbinderarbejdet er udført af F. Müllers Bogbinderi. Trykt i 2000 nummererede eksemplarer, hvoraf 500 kommer i handelen.

Dette eksemplar er nummer

350